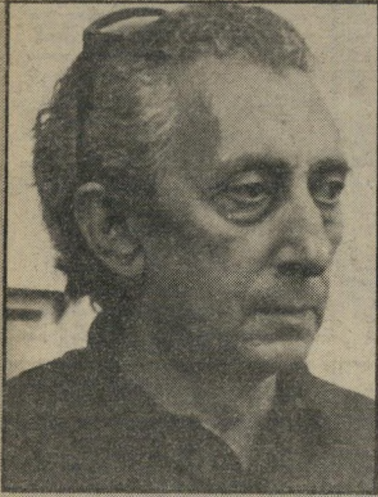

מי מריבה שואנית סיפורתית בבעולה

משרר שואה קובנר גטואיזציה ללא היסטוריוזציה

נגדהיות של התרבות מצויים שואנים נוסח אליל ויזל ואחרים, ומצויים גם ספילים. אשר ניונים מבשרם של השואנים. בשנים האחרונות מפרסמת גברת בשם חנה יעזר, בכתיבת שנים, שואלוגיות הסרות קק, שבהן היא פורשת, מנתחת, מפרשת, מבהירה את השואה ביצירות סיפרות. שנים מתוך פירסומיה האחרונים של יעזר מציגים את האבסורד, שבשואון סיפרותי. בכתבי העת ביקורת ופרשנות מס' 17, שכתוצאת אוניברסיטת בראילן, תחת הכותרת פרשנות אמפאיתית בחוראח הספרות - והשתקפותה ביצירות על נושא השואה, היא מנתחת שיר גראפומני, מאת איתמר יעזרקסני (זה נשמע נפטיסטי במעט), שיר של כבר התפורררר הספרות שגל זרועה... שיר של נושא שירי טוב, שנשחק באיכויותיו של פיזמנאי זה, כספרות הנשחקת על ידה של גיבורת השיר. יעזר חוקרת ומעלה חרט במחקרה, שהרי אין מחקר גרוע יכול לשפר שיר גרוע. יעזר מטפלת בשואל ויוהאנה של נעמי פרינקל, ספר, שאיכויותיו הסיפרותיות ברמת שירו של איתמר יעזרקסני. בכתיבתה את סלמנדרה של ק, צטניק מוכיחה יעזר לקוראי רשימתה, שאולי היא מבינה בשואה, אך הכנתה בסיפרות שואפת לאפס, וכך גם עיסוקה בעשן לאהרון אפלסלר.

בכתביעת אחר, עיתון 77 חוברת 49*50, תחת הכותרת היומנית המואמת של אבא קובנר כמערכת מיתית, היא משאנת תיאורים, פרי עינה, כמו: בפרומת, המפתח צליל יוצר א. קובנר דגם של גטואיזציה ללא היסטוריוזציה... או הנמיה היא ליצירת ארכיטיפים של גטואיזציה וביתור... ועוד כהנה וכהנה בעיסוקי שואה, עד שנושא זה הפך מאוס ולעוס. השואה ותיאורה כסיפרות הם נושאים רציניים מדי, מכדי להפקדם בידי חוקרת סיפרות, החסרה את היכולת להתמודד עם נושא זה, המועך את כתפיה העיוניות.

מנהל ארד (משמאל) עם רוזלין וגימו קארטר כישלון תיאורי

דמותו של שינדלר היא דמות של חסיד אומות-עולם מהרמה הגבוהה ביותר, לא אחד שהציל מעט יהודים (אם כי הכבוד לאלה גם הוא אינו מבוטל), אלא דמותו של אדם שפעל במיספרים תעשייתיים, עם מיפעלים, יום בהתאם לתקנות השונות של הרייך השלישי כל מיני מיפעלות, שנועדו לסייע לרייך, אך מעבר לכך, הצילו אלפים רבים של יהודים ויהודיות. סיפור על חתונה שנערכה באחת מהמיכלאות ליד מיפעליו של שינדלר, מתואר כספר כך: לוזג הוענק הדרגש העליון בטור. למען הפרטיות, הוא הוקם בשמיכות תלויות. יוסף ורבקה פיססו ועלו אליו בעלטה, וסביבם זרמו כמים כל ההלצות המפולסלות המקובלות. מינהג היה בחתונות בסולין, ליטול ספק זמן מאוירת החגיגות והנימוסים הטובים ולתת הזדמנות לאהבת-ישרים לפצות סיה ולומר דברה...

ראותיו של קורט פרנץ, לתקוף את קורבנותיו היהודים, לנשך בגוּסם ובמיוחד - לפי רמז או הגה שלי - באברי המין... ארד מאבד, בתיאור קורט פרנץ ובתיאורים אחרים, את אמנותו כחוקר וגם כמנהל מוסד יד ושם, שהרי אין סיבה להעלים, את פרשת להקת ההומוסקסואלים של פרנץ, כפי שמתארה שטיינר, באותה מידה שהוא מחליק את המרכיב האתיאיסטי של מחוללי המרידה. הניסיון של ארד, להסביר את הכינוי של פרנץ לאלקע בשל חזות פניו, הוא כיוון, המצטרף לעקבות של ארד החוקר, שלא התייחס לערויות המובאות בסיפרו של ז'אן-פרנסואה שטיינר טרבלינקא.

אלא שאהבת-הישרים של בני הווג הופסקה, עליידי קצין אסיאס שגילה את העדרו של החתן, בצרףי הזכרים, ומהומה שלמה קמה בעיקבות זאת.

ערות

אגדת שינדלר

אוסקר שינדלר, גרמני קתולי, בעל מיפעל לייצור נשק בגרמניה בימי מילחמת-העולם

מאסף

עולם שנמוג

קורם לפרוץ מילחמת-העולם השניה התגוררו בפולין יותר משלושה וחצי מיליון יהודים. כיום מתגוררים בארץ זו כמה עשרות אלפי יהודים, רובם קשישים הממשיכים לחיות שם רק כדי לקבל את קיצבת הויתקה שמעניקה פולין. הכרך השישי של גלעד - מאסף לתולדות יחדות פולין, ממשיך ומביא פרקים מחקריים מאותו עולם שאינו עוד, עולם שהיה צירו ועיקרו של העולם היהודי, עד לפרוץ המילחמה. גלעד פורש רשימות ומחקרים, שהם בחינת מיפוי תולדות יחדות פולין, מראשיתה ועד להכחדתה. המאסף נפתח במחקר של ישראל קלויזנר על הגזירה על תלבושת היהודים, 1844-1850, ומחקרה של סאבינה לוויין אודות התפתחותם של בתי-המחסה לילדים יהודים בווארשה. בינה גארנצארסקה קררי מתארת את בעיות שוק העבודה היהודי בפולין בין שתי מילחמות העולם. מחקרים נוספים ממשיכים בתיאור אותו עולם יהודי יוצא רופן, כמו מחקרו של זלמן קראטק על האיגודים המיקצועיים היהודיים בפולין עד לפרוץ מילחמת העולם.

ראייתו הנאיבית-ילדותית, דרך מיכלול סימלי הילדות של עולם קורד זה, מתיאור של חיים רגילים עובר הסיפור בהדרגה לעולם הגטו, וילדה הלומדת לחיות בתוך עולם זה: לקחה את תרמול הגב הגדול והחישאה את צעדיה בכיוון המיגרש, שתר גרול הזדנב לידו, ברגיל... הילדה-נערה, גיבורת הסיפור, מתארת את סבה ואת הוריה ואת הסכל ההולך וגובר בין חומות הגטו. ישנם בסיפור פלאש-בקים לימים שקדמו למילחמה, ימים שבהם קראה הגיבורה את מחניים לסרנץ מולנר, והוילהה הרמעות על מותו של נמצ'ק הקטן, מוות של ילד אחר,

אנה פרנק יותר ממיליון ילדים

ליד קרפיף בבודפשט. אז אמרו שלא צריך לבכות על מותו של ילד קטן מסיפור דמיוני. מאין את, נערה? הוא סיפור פשוט, בלא התחכמויות ובלא ניסיון לבניית מיתולוגיה של סכל או צער, סיפור המצליח לתאר, ולו רק קטעים מעולמם של יהודי מיורחאיירופה, קודם למילחמה, עולם כפי שהשתקף בעיניה של נערה, לנוכח איימי המילחמה-העולמית. מאין את, נערה? הוא ספר מינורי על תקופה מחרידה, ספר המעיד על כך, שעלימנת שייכתבו בארץ ספרים בעלי ערך על השואה, קיים צורך בתשתית של ספרים מינוריים כאלה. ספר זה מצייר תמונת מעולם שאינו עוד, עולם שבו גדלו יותר ממיליון ילדים, שלא זכו להתבגר.

סטיריקון ערבי ישראלי כראש הגטו

לעיתונאי-מחזאי ירושע סובל יש נטיה לשרוף נושאים בתיאורו. אחרי ששרף את ביתניה מרד הימאים ועוד חצי תריסר נושאים ישראליים, הוא שרף באחרונה את השואה, במחוזו החדש גטו. אבל כאן, בגטו, יש הברקה אחת: השתפתו של השחקן הערבי יוסף אברודרה בתפקיד יעקוב ג'גו, ראש הגטו ואיש התנועה הרוויזיוניסטית בגטו וילנה. הרשם שלי, שיוסף אברודרה ממשיך לשחק את התפקיד שגילם בסרטו של יהודה ג'אד נאמן, בסרט מגש הכסף, הקהל עוד יקבל את גטו כמחוז-מסיקאלי.

בסיפרו של קינלי מובא לא רק סיפורו של שינדלר, אלא תיאור רכימימדים של אורח-החיים במחנות, אורח-חיים שהחזיק את כל מרכיבי החיים, למרות שהמוות ניבט בחלונות. ספר מומלץ ביותר.

השניה, הוא אחת מהדמויות יוצאות-הדופן שהעם הגרמני גידל במהלך השואה. שינדלר הצליח בעזרת הונו, עמדתו ואישיותו להקים בצד מחנות-השמדה, מחנות-עבודה, שאוכלסו כיהודים, שבאמצעותם הציל המוני יהודים מהשמדה. באחרונה ראתה אור הגירסה העברית לאגדת שינדלר, תחת הכותרת העברית רשימת שינדלר. מאת הסופר האוסטרלי תומס קינלי, ספר שזוכה בפרס הבריטי היוקרתי בוקר בשנת 1982.

נוער

מיליון שאינם

יותר ממיליון ילדים הובאו בשואה למישרפות, ועוד רבים אחרים מתו ברעב, בקור ובחסור-כול. עולמם של הילדים במהלך השואה, כא לירי ביטוי עד היום באמצעות יומנים של ילדים, שהנודעים בהם, אלה יומנה של אנה פראנק, ויומנו של נער מגטו וארשה. מעט מאוד יצירות, בעלות ערך סיפרותי, המנסות לתאר מעט מהווי הילדים בשואה, ראו אור עד כה. ליצירות אלה מצטרף סיפרה של אירנה ליבמן מאין את, נערה, שראה אור באחרונה, מלווה כרישומיו של יעקוב ג'גו טרמן. ספר זה פורש את חוויית הילד בשואה, על

תומס קינלי, שריאין יותר מ-50 מניצולי שינדלר, העדיף להעניק למידע שליטת מתכונת של רומן, וזו הצלחתו של ספר זה, המספר את סיפור השואה מזווית שונה מן התיאורים ה- מקובלים שלה. תקצר היריעה מלתאר מעלתו של ספר זה, ואולי יעיד עליו הסיפור קצר, שבמהלכו נעצר אוסקר שינדלר, הואשם כמנשק יהודים, והוכנס לתא-סלא כיהודי עם וואסן-סיס סטנאטי פיהרר פילים. השיחה ביניהם היתה בנוסח זה: אבל בוא נעזוב את זה לרגע, מה עולל הר אוסקר? נישקתי בחורה יהודיה, אמר אוסקר. עוברת שלי, כך אומרים. פילים החל צוהל למשמע הדבר הזה. הוזהו! הוזג שלך נשר בגלל זה?...

תומס קינלי - רשימת שינדלר; עברית: עמשי לוויין; הוצאת דומינו; 340 עמודים (כריכה קשה).